

BABICS ANDRÁS
(1906–1984)

1984. szeptember 12-én meghalt dr. Babics András, a történettudomány kandidátusa, az MTA Dunántúli Tudományos Intézet történész alapító tagja, majd igazgatója. Neve összefonódott Péccsel, a Mecsek vidékével, s élete a köz szolgálatában telt el.

A Somogy megyei Komlóson született 1906. január 20-án. Szülei földművesek voltak, s miután Komlóson nem tudtak megélni, Görgetegre költöztek át. A jóeszmű fiú Kispeszt-wekerletelepi vasmunkás rokonaihoz került, és itt végezte el a Deák Ferenc gimnáziumban középiskolai tanulmányait. 1927-ben Pécssett az Erzsébet Tudományegyetem bölcsészeti karának hallgatója lett. Történelem-földrajz szakos tanári oklevelet szerzett, majd történelemből doktorált. Első munkája „Pécs és földesura viszonya a 18. század első felében” címmel 1931-ben jelent meg. Ezt követő művei is Pécshez kapcsolódnak. Ezek egyike (A kamarai igazgatás Pécs városában 1686–1703) már magán viseli szerzőjének minden történetírói erényét: alaposágát, logikai következtetőképességet, mélységet és szakmai tudást.

Amikor egyetemi tanulmányait befejezte, nagyon nehéz volt az elhelyezkedés. 1934 májusában az állástalan diplomások érdekében létesített ún. ÁDOB akció révén gyakornok lett a pécsi bölcsészkar történeti tanszékén. 1941. január 20-án került státusba, amikor a pécsi bölcsészkart át-helyezték Kolozsvárra, és ott a tanszék mellett felállított intézet tanára lett. Néhány ott töltött év után ismét Pécsre jött, hogy az 1943-ban – társadalmi összefogással, a nagynémet törekvések ellenében – alakult Dunántúli Tudományos Intézetnek történész alapító tagja legyen. Élete azután már ehhez az intézményhez kapcsolódott teljesen.

A felszabadulás után az Intézet profilja átalakult, Babics András felismerte, hogy az épülő új gazdasági rendszert az addig elhanyagolt gazdaságtörténet művelésével, a múlt hasznos tapasztalatainak feltárásával is segíteni lehet. Abbahagyta addigi mezőgazdaságtörténeti, intézménytörténeti stb. kutatásait és egy, akkor még teljesen „schr folt”-nak tűnő gazdaságtörténeti ág művelésébe fogott: bányatörténész lett. Minden adottsága megvolt hozzá: rendkívül invenciózus volt, amellet alapos és logikus elme, aki bányabejárásokkal, bányászati és geológiai szakkönyvek áttanulmányozásával kezdte a munkát, majd átvizsgálta a levéltárak sok-sok fólióját, amíg azután 1952-ben letette a tudomány asztalára „A pécsvidéki kőszénbányászat története” c. könyvét. Ez a mű nagy szakmai sikert hozott számára, ekkor kapta meg a Magyar Tudományos Akadémiától a történettudományok kandidátusa címet. Igen sokra értékelték azonban ezt a könyvet a bányászok, geológusok és egyéb műszaki szakemberek is, akiknek figyelmét sok elhagyott, ki nem aknázott szénvagyorra, már kikísérletezett módszerekre, azok sikerére vagy sikertelenségének okaira hívta fel.

Közben szervezte a kiépülő Dunántúli Tudományos Intézetet, amely 1952-től két új történelem-taggal bővült, majd a továbbiakban újabb történészek kerültek oda, akik között ő volt a vezetőegység, az éles szemű kritikus, a módszertanban, a forrásismeretben eligazító, a történeti irodalom kiváló ismerője, és – ami egy, a fővárostól távol, de egy vidéki centrumban élő történész esetében nem lebecsülendő körülmény – kiváló szervező, mozgósító egyéniség. Alapító tagja és első elnöke – utóbb haláláig díszelnöke – volt a Magyar Történelmi Társulat Dél-dunántúli Csoportjának, s alapító tagja volt a TIT Baranya megyei szervezete történelmi szakosztályának. A szakmai eredmények továbbadásának vágya összekapcsolódott benne a köz szolgálatával: évek hosszú során át megyei tanácstagként is keményen dolgozott. A Dunántúli Tudományos Gyűjteménynek évente több száma jelent meg az ő szerkesztésében, s a sorozatot maga is gyarapította egy-egy vaskos tanul-

mánnyal a vasércutatásról, a vasasi kőszénbányászatról, a mecseki bányászok önképzéséről, önszervezéséről, szakszervezkedési mozgalmairól, a kőszénkokszolás hazai fejlődésének történetéről stb. Ugyanakkor éveken át szerkesztette az MTA Dunántúli Tudományos Intézet Értekezések c. sorozatát is, amelybe már külső munkatársakat is toborzott. Befolyását a pécsi városi tanácsnál színvonalas kiadványok megjelentetésére is felhasználta, amelyekhez kitűnő érzékkel választotta ki munkatársait. Így jelent meg pl. A Magyar Tanácsköztársaság Pécs–Baranyai Emlékkönyve, a Tanulmányok Baranya és Pécs történetéhez 1944–1960 (szerkesztőtárs: Kopasz Gábor). Szerkesztette (Szita Lászlóval) a baranyai és pécsi munkásmozgalom válogatott dokumentumait, majd összeállította négy kötetben e téma bibliográfiáját. Könyveit mindig bibliográfiai kiadvány is kísérte, pl. a komlói kőszénbányázat történetét Komló bibliográfiáját tartalmazó kötet követte. S végül elkészítette – felesége, a kiváló könyvtáros segítségével – a Kárpát-medence bányászati bibliográfiáját, amely sajnos kéziratban maradt, több más értékes munkájával (pl. a Magyar Állami Kőszénbányázat, a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. története) együtt.

Mint tudományszervező, számos konferencia kezdeményezője volt, s az előkészítő munkából mindig kivette a részét. Nyugdíjba vonulásakor létrehozta Baranya, Somogy, Tolna és Zala megyék tanácsainak anyagi támogatásával azt a konferencia-sorozatot, amelynek során kétévenként más-más megye területén megrendezett ülészakon a történelmi előadások mellett más tudományok képviselői (közgazdászok, néprajzosok, szociológusok, gazdasági földrajz művelői, agrárszakemberek stb.) is előadják – egy-egy kiemelt témához kapcsolódóan – legújabb kutatási eredményeiket. Így került sor legutóbb 1983-ban Zalaegerszegen az aprófalvak problémáinak megbeszélésére.

Babics András szerény ember volt, s így gyakran homályban maradt, hogy egy-egy mű létrejöttét ő kezdeményezte. Ki emlékezik pl. ma már arra, hogy Hajdú Gyulát ő beszélte rá az 1919–1921-es baranyai eseményekkel kapcsolatos történelmi visszaemlékezéseinek papírra vetésére? Aspiránsvezetőként, opponensként nemcsak jó szemű kritikusként, de megértő embernek is bizonyult.

Ötletei, segítőkészségéből és emberszeretetéből fakadó gondolatai tovább élnek és hatnak, még ha nem is mindig tudatosan a társadalomban az, hogy ennek vagy annak kezdeményezője egy szerény, mindig a nagy és mély távlatokban gondolkodó vidéki történész volt.

Tudományos, szervezői és közéleti tevékenységét nemegyszer kísérte hivatalos elismerés. 1982-ben a Magyar Történelmi Társulat Molnár Erik Emlékérmét kapta meg. Emléke nemcsak műveiben él tovább, hanem kollégáinak s mindazoknak emlékezetében, akiket a maga szerény és csendes módján mindig készségesen segített.

T. Mérey Klára